

بررسی چالش هزینه‌های بالای کاغذ مصرفی برای کارتخوان‌ها و قبض‌ها

بده بستان بدون کاغذ

محسن سمسارپور

امروز برای خرید نان هم کارتخوان وجود دارد، حتی دستفروش‌های مترو نیز داد می‌زنند کارتخوان موجود است. نیمه پر لیوان در مورد کارتخوان‌ها را می‌توان عدم حمل و نقل پول و استفاده از اعتبار با یک کارت، امنیت بیشتر و مواردی از این دست در نظر گرفت، اما نیمه دیگر لیوان اوضاع بدی را نشان می‌دهد. مصرف کاغذ، کاغذی که الکترونیکی شدن قرار بود آن را حذف کند، اما امروز هر دستگاه کارتخوان در هر تراکنش حداقل یک و حداکثر دو تکه کاغذ مصرف می‌کند. کاغذی که برای خریدار و فروشنده حاوی پیام اطمینانی است که تراکنش به درستی انجام شده است. در کنار کارتخوان‌ها هر ماه قبض آب و برق و گاز و تلفن هم چالش دیگری است که کشور در حوزه مصرف کاغذ با آن مواجه است. در این گزارش مصرف فوق‌العاده بالای کاغذ توسط دستگاه‌های کارتخوان و قبض‌ها و به تبع آن خروج بیش از حد ارز از کشور را بررسی کرده‌ایم.

کارتخوان‌ها، قبض‌ها و کاغذ

امروز هر فرد به فراخور نیاز، کالا و خدماتی را خریداری می‌کند و بر اساس تجربه مثبت چند سال اخیر هزینه را با استفاده از دستگاه کارتخوان پرداخت می‌کند. اما هر تراکنش که به‌درستی یا حتی نادرست انجام شود قطعه‌ای کاغذ از دستگاه کارتخوان خارج می‌شود. قطعه‌ای که به گفته کارشناسان این حوزه حداقل هشت سانتی‌متر کاغذ رولی مصرف می‌کند، البته همین کاغذها در بسیاری از موارد کارگشا بوده‌اند.

به‌عنوان مثال زمانی که کالایی خریداری شده و فروشنده به اشتباه هزینه دریافت کرده است، رسید کاغذی به‌عنوان یک سند می‌تواند راه‌حل مناسبی برای این مساله باشد. اما آیا راهکارهای مطمئن دیگری وجود ندارد؟ یا افراد جامعه می‌توانند به‌راحتی رفتاری را که چند سال است برای آنها به عادت تبدیل شده تغییر دهند؟ اگر رفتار ما درباره این مساله تغییر نکند نیازمند تامین میزان زیادی کاغذ برای کشور هستیم.

به‌جز کارتخوان‌ها، قبض‌های خدماتی چون آب و برق و گاز و تلفن نیز بخش دیگری از چالش مصرف بیش از حد کاغذ است. وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات در سخنرانی به مناسبت «هفته ایران دیجیتال» در همین رابطه گفت: «باید ذهن مردم را نسبت به هدررفت این منابع حساس کرد، حذف قبض می‌تواند کمک بزرگی به دولت و مردم کند، چراکه صرفه‌جویی بزرگی را همراه خواهد داشت.»

آمارهای تامل‌برانگیز

با توجه به تفاوت بین رسیدها به‌طور میانگین طی هشت ماه اول سال جاری حدود ۲۶۵۰ تن کاغذ حرارتی مخصوص کارتخوان‌ها مصرف شده است. با توجه به افزایش قیمت کاغذ در سال جاری هزینه تامین این میزان کاغذ بالغ بر ۱۶۰۰میلیارد تومان تا ماه هشتم سال بوده و برآورد می‌شود بیش از ۲۳۰۰میلیارد تومان هزینه تامین کاغذ برای شبکه بانکی داشته باشیم. طبق محاسبات، عدد به‌دست آمده برای هر تکه کاغذ تراکنش دستگاه‌های کارتخوان بین ۱۷ تا ۱۸تومان است. جالب است بدانید که قبوض آب، برق، گاز و تلفن حدود ۱۴۴۰میلیارد تومان در سال برای کشور هزینه دارد. آذری جهرمی، وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات دولت در سخنرانی هفته دیجیتال گفت: «در کشور ۳۰میلیون مشترک در شرکت مخابرات داریم، هزینه تمام شده صدور هر قبض ۲۰۰۰تومان است که در سال بیش از ۳۶۰میلیارد تومان هزینه چاپ و صدور قبوض تلفن خواهیم داشت.» او با بیان این‌که می‌توان ۳۶۰میلیارد تومان در حوزه قبض تلفن صرفه‌جویی کرد، افزود: «۳۵میلیون کنتور برق و تقریبا همین مقدار کنتور آب داریم و ۲۰ میلیون نیز کنتور گاز داریم که در شرایطی که نظام درآمدی مشکل دارد، هزینه بسیار بالایی است.»

البته اپراتورهای تلفن همراه نیز بخش دیگری از این هزینه‌کرد بالای مصرف کاغذ را شامل می‌شوند. با توجه به تعداد بالای مشترکان تلفن همراه (اپراتورهای مختلف) صدور قبض کاغذی برای هر دوره هزینه بسیار بالایی را متوجه اپراتورها کرده است.

تلاش همگانی و فرهنگ‌سازی

اگر قرار باشد در کاهش مصرف کاغذ در حوزه‌های مطرح‌شده اتفاقی بیفتد باید همه از مسؤولان گرفته تا بخش‌های دولتی و خصوصی و مردم، دست به دست هم برای حذف کاغذ از فعالیت‌های اینچنینی تلاش کنند. راهکارهای مختلفی برای جایگزینی قبوض کاغذی بیان می‌شود، اما هریک نیازمند فرهنگسازی است.

تغییر همیشه سخت است و برای ایجاد یک تغییر مثبت باید در کنار آماده بودن زیرساخت‌ها، رفتار هم دستخوش تغییر شود. عادت استفاده از قبوض کاغذی باید تغییر کند. البته مشابه این مساله اتفاق افتاده است. شاید همین چند سال پیش مردم در صف‌های طولانی منتظر پرداخت حضوری قبوض خود بودند، اما امروز مراجعه مستقیم به بانک‌ها برای پرداخت قبوض به حداقلی‌ترین حالت خود رسیده است.

برخی فعالان حوزه پرداخت‌های الکترونیکی درباره رسیدهای تراکنشی اعتقاد دارند که می‌توان راهکارهای جایگزینی را برای آن در نظر گرفت. به‌عنوان مثال در حال حاضر رایگان بودن رول‌های کاغذی برای پذیرنده‌ها موجب شده تا افراد صرفه‌جویی چندانی در مصرف آن نداشته باشند. برای مثال رفتارهایی مانند دریافت رسید دوم (پذیرنده) یا اقدام به دریافت رسید کل تراکنش‌های روزانه که موجب مصرف میزان زیادی از کاغذ رول می‌شود، مصرف را به‌صورت چشمگیری افزایش می‌دهد. دریافت هزینه از پذیرندگان دستگاه‌های کارتخوان یا آگاهی‌بخشی بیشتر، راهکارهایی است که تا حد زیادی می‌تواند جلوی اینگونه هدر رفت کاغذ را بگیرد.

از طرف دیگر عده‌ای بر این باورند که می‌توان کف عددی برای تراکنش‌ها در نظر گرفت و اگر تراکنشی کمتر از حد معمول بود رسید برای آن چاپ نشود.

در همین رابطه دولت به‌صورت پایلوت اقدام کرده است. در فاز اول ۳۵ میلیون قبض دوره‌ای حذف خواهد شد. در ادامه این طرح قبوض آب و برق نیز به‌مرور حذف خواهند شد. در کنار این اقدام دولت، اپراتورهای همراه اول و ایرانسل با طرح‌های همراه طبیعت و حذف قبض کاغذی، مشتریان خود را به دریافت نکردن قبوض کاغذی تشویق می‌کنند. مشترکان همراه اول می‌توانند با ارسال عدد ۱ به ۹۹۰۰۰۹ یا استفاده از کد دستوری #1141*10* از دریافت قبض دوره‌ای انصراف دهند. مشترکان ایرانسل نیز می‌توانند عدد ۱ را به شماره ۲۴۶۵ ارسال کنند و با عضویت در این طرح به دریافت قبض کاغذی نه بگویند.

به نظر می‌رسد درخواست عضویت داوطلبانه در این‌گونه طرح‌ها و به‌مرور زمان اجباری کردن آنها می‌تواند راهکار مناسبی باشد تا بتوان به مرور و با یک آهنگ مشخص میزان مصرف کاغذ در این حوزه‌ها را در کشور به صفر رساند.

خروج نگران‌کننده ارز

با توجه به شرایط فعلی ارز و طبق اعداد و ارقام محاسبه شده در حوزه کارتخوان‌ها برای واردات کاغذهای حرارتی حدود ۱۵/۵ میلیون دلار (با ارزش تقریبی هر دلار ده هزار تومان) هزینه می‌شود؛ عددی که نه‌تنها بسیار زیاد است، بلکه موجب خروج ارز از کشور شده است. مساله‌ای که شاید بتوان گفت هزینه اضافی است.

از طرفی افزایش تولید کاغذ در داخل حتی در صورت امکان می‌تواند تبعات محیط‌زیستی به همراه داشته باشد. می‌توان گفت بررسی راه‌حلی برای حذف قبوض کاغذی بهترین راهکار موجود باشد.

خرمبین

اگر مطالب این صفحه را می‌پسندید، عدد ۶۹۴۳ را به شماره ۳۰۰۰۱۱۲۲۶ پیامک کنید